

საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი
GEORGIAN FOUNDATION FOR STRATEGIC AND INTERNATIONAL STUDIES

დიასპორასთან ურთიერთობების გაუმჯობესება

ნინო პეტრიაშვილი

IMPROVING RELATIONS WITH THE GEORGIAN DIASPORA

NINO PETRIASHVILI

საქართველოს საჯარო მოხელეთა პროფესიული
შესაძლებლობების ზრდა გადაწყვეტილების მიღებასა
და მოლაპარაკებების წარმართვის ტექნიკაში

CAPACITY-BUILDING OF THE GEORGIAN LEADERSHIP
COMMUNITY FOR IMPROVED DECISION-MAKING AND
NEGOTIATION SKILLS

POLICY PAPER SERIES

2010

საქართველოს საჯარო მოხელეთა პროფესიული შესაძლებლობების ზრდა
ბაღანყვეტილების მიღებასა და მოლაპარაკებების წარმართვის ტექნიკაში

CAPACITY-BUILDING OF THE GEORGIAN LEADERSHIP COMMUNITY FOR IMPROVED
DECISION-MAKING AND NEGOTIATION SKILLS

დიასპორასთან ურთიერთობების გაუმჯობესება

ნინო პეტრიაშვილი

Improving relations with the Georgian diaspora

Nino Petriashvili

პროექტი ხორციელდება შვედეთის საერთაშორისო
განვითარების სააგენტოს ფინანსური მხარდაჭერით

The Project is funded by the Swedish International Development Agency

სამეცნიერო ხელმძღვანელები: არჩილ გეგეშიძე
ვლადიმერ პაპავა
ალექსანდრე რონდელი

Mentors: Archil Gegeshidze
Vladimer Papava
Alexander Rondeli

კორექტორი: რუსუდან მარგიშვილი

Editor: Rusudan Margishvili

ტექნიკური რედაქტორი: არტემ მელიქ-ნუბაროვი

Technical Editor: Artem Melik-Nubarov

საავტორო უფლებები დაცულია და ეკუთვნის საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების კვლევის ფონდს. წერილობითი ნებართვის გარეშე წიგნის არც ერთი ნაწილი არ შეიძლება გადაიბეჭდოს ნებისმიერი, მათ შორის, ელექტრონული ან მექანიკური ფორმით.

© საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი 2010 წელი

All rights reserved and belong to Georgian Foundation for Strategic and International Studies. No part of this publication may be reproduced in any form, including electronic and mechanical, without the prior written permission of the publisher

Copyright © 2010 Georgian Foundation for Strategic and International Studies

პროექტის შესახებ

პროგრამა „საქართველოს საჯარო მოხელეთა პროფესიული შესაძლებლობების ზრდა გადამწყვეტილების მიღებასა და მოლაპარაკებების წარმართვის ტექნიკაში“ საქართველოს მთავრობას მართვის სფეროში არსებული პრობლემების დაძლევაში დაეხმარება. პროექტის ქვაკუთხედს თანამედროვე მენეჯმენტის შესახებ ცოდნის, პრაქტიკისა და უნარების საჯარო მოხელეთათვის გაცნობა და მათი ეფექტიანი განხორციელება წარმოადგენს. პროექტი ითვალისწინებს საშუალო რგოლის საჯარო მოხელეთა და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა ჩართვას პოლიტიკის შემუშავებისა და მოლაპარაკებების წარმართვის ტექნიკის დასახვეწ პრაქტიკულ მეცადინეობებში. ეს მეცადინეობები მიზნად ისახავს არა მარტო თანამედროვე მიდგომების დანერგვას ქართული საჯარო ადმინისტრაციისა და საჯარო პოლიტიკის სისტემაში, არამედ სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საკითხებზე საჯარო პოლიტიკის ქმედითი დოკუმენტების შემუშავებას.

პროგრამას აფინანსებს შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტო (SIDA) და ახორციელებს საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების კვლევის ფონდი (GFSIS). ამ პროექტის ფარგლებში GFSIS-ის ძირითადი პარტნიორები არიან შვედეთის საჯარო ადმინისტრაციის ინსტიტუტი (SIPU International) და ესტონეთის დიპლომატიის სკოლა (ESD).

პროგრამა ხელს შეუწყობს საჯარო მმართველობის კულტურის ჩამოყალიბებას, რომელიც იქნება ანგარიშვალდებული და გაითვალისწინებს ქართული საზოგადოების საჭიროებებს. გარდა ამისა, პროგრამა მიზნად ისახავს გადამწყვეტილების მიღების სფეროში ქართული მმართველობის შესაძლებლობების გაძლიერებას, რომ გადამწყვეტილების მიღების პროცესი გახდეს უფრო გამჭვირვალე და იყოს მოქნილი გარემოებათა ცვლილების შესაბამისად. პროგრამა ასევე მოიცავს საქართველოს სახელმწიფო სექტორებს შორის თანამშრომლობის გაუმჯობესებას და ქვეყნის ურთიერთობებს სხვა სახელმწიფოებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

პროგრამა ხორციელდება ოთხი წლის მანძილზე (2009-2013 წწ.) და მოიცავს შემდეგ კომპონენტებს:

- საჯარო მოხელეთა პროფესიული მომზადება პოლიტიკისა და მოლაპარაკებების ტექნიკაში. კონკურსის გზით შერჩეულ ქართველ საჯარო მოხელეებს ქართველი, ესტონელი და შვედი ექსპერტები რვა თვის განმავლობაში ჩაუტარებენ პრაქტიკულ მეცადინეობას საჯარო პოლიტიკის წარმართვისა და მოლაპარაკებების ტექნიკის შესასწავლად. ამასთან, მონაწილეები ქვეყნისათვის აქტუალურ პოლიტიკურ საკითხებზე იმუშავებენ GFSIS-ის მენტორების ხელმძღვანელობით. სწავლების შემდეგ მოენციობა სხვადასხვა პოლიტიკურ თემაზე შექმნილი რეფერატების საჯარო განხილვა და სასწავლო ვიზიტი ესტონეთში. ხუთი საუკეთესო რეფერატი გამოქვეყნდება ქართულ და ინგლისურ ენებზე. პროგრამის ფარგლებში სულ იქნება ხუთი სასწავლო ჯგუფი, თითოეულ ჯგუფში კი – დაახლოებით ოცდახუთი მონაწილე.
- ტრენერთა მომზადების (ToT- Training of Trainers) კომპონენტის ფარგლებში ექვსი-ცხრა ქართველი სპეციალისტი ქართულ ენაზე შეიმუშავებს სასწავლო პროგრამას საჯარო პოლიტიკისა და მოლაპარაკებათა წარმოების სფეროში, რათა მომავალში მოხდეს ამ სასწავლო პროგრამის ქართულ ენაზე წარმართვა.
- სწავლება ადამიანური რესურსების მმართველთა პროფესიული განვითარებისათვის გამიზნულია ქართულ საჯარო სამსახურში თანამედროვე პრაქტიკის დანერგვის ხელშეწყობაზე. ეს კომპონენტი მოიცავს საჭიროებებზე დაფუძნებული პროფესიული განვითარების კურსებს და სასწავლო ვიზიტს შვედეთში.
- ცოდნისა და რესურსების გაცვლა მიზნად ისახავს საჯარო პოლიტიკის სფეროში სამთავრობო სტრუქტურების წარმომადგენლებსა და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის უფრო აქტიური კომუნიკაციის, ცოდნის გაცვლის, კონსულტაციისა და თანამშრომლობის ნახალისებას პროექტის ვებგვერდის შექმნისა და კურსდამთავრებულთა პროფესიული ქსელის ჩამოყალიბების გზით.

ABOUT THE PROJECT

“Capacity-building of the Georgian Leadership Community for Improved Decision-making and Negotiation Skills” is designed to assist the Georgian government in addressing its governance challenges. This multi-component initiative aims to introduce and reinforce modern management skill sets, proficiency and practice among Georgian public officials. The project engages directly with middle level public servants and civil-society representatives through practical in-service training in policy development and negotiation techniques. Apart modernization of the Georgian public administration and public policymaking, the project activities seek to deliver actionable policy documents on the issues of national importance. The project activities and the policy initiatives will be consistent with and supportive of principles of gender and diversity equality.

The program is funded by the Swedish International Development Agency (SIDA). The Georgian Foundation for Strategic and International Studies (GFSIS), along with its principal partners - the Swedish Institute for Public Administration (SIPU International) and the Estonian School of Diplomacy (ESD), is the main implementer of the program.

The program will promote a likeminded leadership culture that is accountable and oriented to meeting the needs of the Georgian society. Furthermore, the program aims at strengthening the Georgian government capacity in decision-making, as well as increasing its transparency and flexibility in responding to the changing circumstances. In addition, this initiative intends to improve organizational cooperation among the Georgian public sectors and the country’s interaction with other states and international organizations.

The program, which will be implemented during four years (2009 – 2013), includes the following components:

- Training for government officials in policy and negotiation techniques. Selected Georgian public servants will complete an eight-month intensive training program in public administration, policy planning and negotiation techniques. Georgian, Swedish and Estonian experts will conduct the training. Furthermore, under the guidance of GFSIS mentors, the participants will work on the issues pertinent to the country development policy. The training will be followed by a public discussion of the policy papers and a study visit to Estonia. The best five papers will be published in Georgian and in English. There will be five training groups in total with approximately 25 participants in each group.
- Under the training of trainers (ToT) component, six to nine Georgian professionals will develop the curriculum and teaching materials in the public administration, policy planning and negotiations in Georgian in order to conduct similar training in the Georgian language in the future.
- Professional development training for HR managers is designed to contribute to the introduction of the best practices in human resources management within the Georgian public service. The component will include needs-based training sessions on professional development and a study visit to Sweden.
- A knowledge and resource sharing component ensures the sustainability of the program through promoting greater communication, knowledge sharing, consultation and collaboration among public-policy stakeholders across the Government of Georgia and civil society. Under this component, a project website will be established and a number of alumni retreats will be organized.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

რეზიუმე.....	7
შესავალი.....	7
პრობლემის აღწერა.....	11
პრობლემის გადაჭრის გზები (ალტერნატივები).....	19
რეკომენდაციები.....	25
დასკვნა.....	26
ბიბლიოგრაფია.....	27
დანართი.....	28

CONTENTS

Summary.....	30
Introduction.....	31
Problem description.....	33
Possible solutions (alternatives).....	40
Recommendations.....	46
Conclusion.....	46
Bibliography.....	47
Annex.....	48

რ ე ზ ი უ მ ე

წინამდებარე დოკუმენტი საქართველოსა და დიასპორების ურთიერთობას ეხება. განხილულია მიგრაციული ნაკადების გამომწვევი პოლიტიკური, ეკონომიკური თუ სოციალური მიზეზები. ნაშრომი გამოკვეთს დიასპორასთან ურთიერთობის სირთულეებს და მიზნად ისახავს იმ მიზეზთა გამოვლენას, რომლებიც მნიშვნელოვნად აფერხებენ დიასპორასთან ურთიერთობას. პრობლემა ეხება საზღვარგარეთ ლეგალურად თუ არალეგალურად მცხოვრებ საქართველოს მილიონ-ნახევარ მოქალაქეს.

საქართველოს განვითარებისთვის დიასპორა სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი რესურსია, თუმცა კვლევაზე დაფუძნებული დიასპორის სახელმწიფო სტრატეგიისა თუ პოლიტიკის არარსებობა საქართველოსა და დიასპორის ურთიერთობას არამიზანმიმართულს ხდის.

ანალიტიკური დოკუმენტის კვლევის მიზნობრივ ჯგუფს წარმოადგენს ლიტვის, ლატვიის, ესტონეთის, ბელარუსის, უკრაინის და ყაზახეთის ახალი ტალღის ქართული დიასპორები.

პრობლემის განსაზღვრისა და გადაჭრის გზების ძიებისას გამოვიყენეთ ინფორმაციის ისეთი წყაროები, როგორცაა: საუნწყებო ინფორმაცია, უცხო ქვეყნებში შემუშავებული დოკუმენტები და განხორციელებული სამეცნიერო კვლევები, საერთაშორისო ორგანიზაციების მასალები და სხვ.

კვლევისას მივმართეთ თვისებრივი კვლევის მეთოდს, კერძოდ, ჩაღრმავებულ ინტერვიუსა და კითხვარებს.

შ ე ს ა ვ ა ლ ი

მსოფლიო მიგრაციული პროცესების დინამიკაზე დიდი გავლენა იქონია სოციალისტური სისტემის რღვევამ. გასული საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისიდან მიგრაციის დონე საგრძნობლად გაიზარდა. მიგრაციის თავდაპირველი ნაკადები განპირობებული იყო ახლად შექმნილი ქვეყნებისთვის დამახასიათებელი ომებითა და საზღვრისპირა

კონფლიქტებით. შემდგომში მიგრაციის ძირითად მამოძრავებელ ძალად იქცა ეკონომიკური და სოციალური ფაქტორები. ქვეყნებში განვითარებული კრიზისი და ცხოვრების დონის მკვეთრი გაუარესება უბიძგებდა ადამიანებს ქვეყნის დატოვებისკენ. ასე ჩნდებოდა დიასპორები.

დღესდღეობით გლობალიზებულ მსოფლიოში დიასპორა მობილური და ტრანსნაციონალურია, დიასპორა კომპლექსური, ორმაგი ან მრავალი იდენტურობის სინონიმი გახდა. რაც მთავარია, დიასპორა, როგორც წესი, აერთიანებს ახალგაზრდა, შრომისუნარიან, კვალიფიციურ და გერგილიან ადამიანებს, რომლებსაც ძალუძთ ადგილობრივ საზოგადოებაში ინტეგრაცია და დროთა განმავლობაში ინტელექტუალური და ფინანსური რესურსების დაგროვებაც. ზოგჯერ დიასპორა პოლიტიკური თვალსაზრისითაც მნიშვნელოვანი ფაქტორია. ეს პოტენციალი, თუკი სწორად იქნა გამოყენებული, სერიოზული რესურსია დიასპორის დონორი ქვეყნების განვითარებისთვის. აღსანიშნავია, რომ, თავის მხრივ, დონორ ქვეყნებსაც ევალებათ დიასპორაზე ზრუნვა და, სადაც შესაძლებელია, გვერდში დადგომა.

წინამდებარე ანალიტიკური დოკუმენტი ეხება ქართული დიასპორისა და საქართველოს ურთიერთობის გაუმჯობესებას. პრობლემა მასშტაბურია, ვინაიდან ეხება საზღვარგარეთ ლეგალურად თუ არალეგალურად მცხოვრებ საქართველოს მოქალაქეებს. მოსახლეობის ბოლო აღწერების შედეგების მიხედვით, საქართველოს მოსახლეობის უარყოფითი მიგრაციული სალდო აღწერათაშორის პერიოდში დაახლოებით ერთი მლნ კაცით განისაზღვრა.¹

დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრის აპარატის არაოფიციალური მონაცემებით, უცხოეთში მცხოვრები ჩვენი თანამემამულეების რაოდენობა 1.6 მილიონია (ეს მონაცემი არ შეიცავს ისტორიულ დიასპორას თურქეთში, აზერბაიჯანსა და ირანში). აქედან

---

¹ მიგრაციული პროცესები პოსტსაბჭოთა საქართველოში, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია, თბილისი, 2003, გვ.7.

საქართველოს მოქალაქეა 1 120 000, ხოლო უცხო ქვეყნის მოქალაქე — 480 000.²

მიუხედავად იმისა, რომ დიასპორა საქართველოს განვითარებისთვის მნიშვნელოვანი რესურსია, არ არსებობს დიასპორის ჩამოყალიბებული სახელმწიფო სტრატეგია, დიასპორასთან დამოკიდებულების პოლიტიკა, რომელიც უპირობოდ უნდა ეფუძნებოდეს ეთნოფსიქოლოგიას, ზოგადად დიასპორის კვლევას.

დიასპორისა და საქართველოს თანამშრომლობა არაეფექტიანია, რაც წარმოადგენს ძირითად პრობლემას. ამის შედეგია ის, რომ ქართული დიასპორა დღეისათვის არაორგანიზებული და ინერტულია. იკარგება ქვეყნისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი რესურსი. ამ ურთიერთობის დასარეგულირებლად აუცილებელია აქცენტების სწორად დასმა და მხარეთა შორის ფუნქციებისა და მოვალეობების განაწილება.

როგორც აღვნიშნეთ, ჩვენი დოკუმენტის კვლევის მიზნობრივი ჯგუფი არის ლიტვის, ლატვიის, ესტონეთის, ბელარუსის, უკრაინისა და ყაზახეთის ახალი ტალღის ქართული დიასპორა. ეს დიასპორები განსხვავდება ერთმანეთისგან სტრუქტურით, შემადგენლობით, სიძველით, სტატუსით, საქმიანობით, სათვისტომოს მართვის გამოცდილებითა და სხვა, მაგრამ მათ აერთიანებთ ერთი მთავარი ნიშანი – ამ ქვეყნებში ქართულ დიასპორასთან ურთიერთობა პასიურია, რაც უარყოფითად აისახება თანამშრომლობის ეფექტიანობაზე.

გასათვალისწინებელია, რომ არსებობს საურთიერთობო რესურსი. საქართველოსა და მიმღები ქვეყნების პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული ურთიერთობები ასევე განაპირობებს იქ ჩვენი დიასპორების არსებობის პირობებსა და დანიშნულებას.

ნაშრომი მიზნად ისახავს ქართული დიასპორისა და საქართველოს არაეფექტიანი ურთიერთობის არსის განსაზღვრას, მისი მოგვარების გზების ძიებას, გარკვეული სახელმწიფოს ხელთ არსებული რესურსებიდან გამომდინარე რეკომენდაციების შემუშავებას.

---

² დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის 2010 წლის სამოქმედო გეგმა.

სახელმწიფო დონეზე დიასპორასთან ურთიერთობას არეგულირებს დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი და საგარეო საქმეთა სამინისტრო (დიპლომატიური მისიები საზღვარგარეთ). მიგრაციისა და დიასპორის თემატიკაზე მუშაობენ არასამთავრობო ორგანიზაციები – მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია, თსუ მიგრაციის კვლევის ცენტრი. რეკომენდაციების ადრესატებიც ძირითადად ეს ორგანიზაციები არიან.

პრობლემის განსაზღვრისა და მოგვარების გზების ძიებისას გამოყენებულ იქნა ინფორმაციის შემდეგი წყაროები:

- დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის მონაცემები;
- ირლანდიის, შოტლანდიის, ავსტრალიის, სომხეთის, ლიტვის, პოლონეთის, ახალი ზელანდიის, კანადის, ინდოეთის დიასპორის სახელმწიფო პოლიტიკისა და სტრატეგიების ოფიციალური დოკუმენტები და სამეცნიერო კვლევები;
- მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის, თსუ მიგრაციის კვლევის ცენტრის, მსოფლიო ბანკის კვლევები;
- საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისიის მონაცემები;
- საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემები;
- საქართველოს ეკონომიკის განვითარების სამინისტროს მონაცემები;
- საქართველოს ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის მონაცემები.

კვლევისას გამოყენებულია თვისებრივი კვლევის მეთოდი - ჩაღრმავებული ინტერვიუ, კითხვარები. გამოვიკითხეთ სულ 10 რესპონდენტი, მათგან 8 – სათვისტომოს თავმჯდომარე და დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის სამსახურის ორი უფროსი.

პ რ ო ბ ლ ე მ ი ს ა ლ ნ ე რ ა

მცირერიცხოვანი ქვეყნებისთვის განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს მისი თითოეული წევრის ჩართულობასა და მონაწილეობას ქვეყნის ცხოვრებაში. წევრში ვგულისხმობთ როგორც საქართველოს ადგილობრივ მოქალაქეებს, ისე დიასპორის წარმომადგენლებს. დიასპორასთან ურთიერთობა მით უფრო კომპლექსურია, რაც უფრო განსხვავებულია დიასპორის გეოგრაფია. მანძილი მნიშვნელოვნად განაპირობებს ამ ურთიერთობის სპეციფიკასა და სირთულეს. იგი მოითხოვს განსაკუთრებით დახვეწილ საკომუნიკაციო მეთოდებსა და საშუალებებს. ნებისმიერი სტრატეგიისა და პოლიტიკის განხორციელება შესაძლებელია გამართული კომუნიკაციების საშუალებით.

დიასპორისა და საქართველოს ურთიერთობას განსაზღვრავს მრავალი ფაქტორი: პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული. ერთი, რაც უცვლელი და საერთოა, – ეს არის სამშობლოს სიყვარული.

დიასპორა სამშობლოსთან გამუდმებულ კავშირშია, რაც გამოიხატება დღესასწაულების აღნიშვნით, მშობლიური ენისა და კულტურის შენარჩუნებით. თუმცა, ზოგ შემთხვევაში შეინიშნება მიმღებ ქვეყანასთან ნაჩქარევი ასიმილაციისა და სამშობლოსთან კავშირის სამუდამო განწყვეტის ტენდენციაც. დიასპორისთვის საქართველოში ინტეგრაციის პროცესი რთული და ფართო მასებისთვის მიუწვდომელია. მიმღებ ქვეყანაში კრიზისის ან პრობლემების არსებობის შემთხვევაში მოქალაქე ხშირად იძულებულია სამშობლოში დაბრუნდეს, მაგრამ უკან დაბრუნებული ისეთ სირთულეებს აწყდება, როგორცაა: უმუშევრობა, საზოგადოების გაუცხოება, ენობრივი ბარიერი, ღირებულებების განსხვავება.

ჩატარებული გამოკითხვების შედეგად გამოვლინდა, რომ ურთიერთობები არ არის აქტიური და ინტენსიური. გამოიკვეთა, რომ „დიასპორა საჭიროებს და მოითხოვს მასთან ურთიერთობის

ჩამოყალიბებულ სტრატეგიას“.³ ხაზგასმით აღინიშნა, რომ სამშობლოსთან ურთიერთობის პროცესს არ უნდა გამოეთიშოს უცხოეთში მოქმედი არც ერთი ქართული საზოგადოება. დაუშვებლია ამა თუ იმ ნიშნით ქართველთა დიფერენციაცია ან იგნორირება. პირიქით, საჭიროა ყველას ჩართვა საერთო ფერხულში, შედეგად თავიდან იქნება აცილებული საქართველოს საზიანოდ თანამემამულეთა გადაბირების ფაქტები. ხარჯები, რომლებთანაც დაკავშირებულია ეს საკითხი, უმნიშვნელოა იმ შედეგთან შედარებით, რომელიც შეიძლება გამოიღოს ასეთმა თანამშრომლობამ. ეს გაცილებით უკეთ ნარმოაჩენდა საქართველოს სხვადასხვა ქვეყანაში იდეოლოგიურად, ეკონომიკურად, მორალურად და სხვა, და შედეგებსაც უკეთესს მოიტანდა, ვიდრე ოფიციალური წარმომადგენლობების ძალისხმევა.

თანამშრომლობა და ურთიერთობა კერძო პირთა ინტერესებს არ უნდა ემსახურებოდეს, რადგან ამით ზიანდება საერთო საქმე, ფერხდება ურთიერთობა.

იმისათვის, რომ უფრო კარგად გავერკვეთ დიასპორისა და საქართველოს ურთიერთობათა ხასიათში, ვფიქრობთ, მიზანშეწონილია, დავადგინოთ საქართველოსა და დიასპორებს შორის არსებული ურთიერთობების რამდენიმე ასპექტი.

დიასპორის პოლიტიკური მონაწილეობა

მოქალაქეობა პოლიტიკაში მნიშვნელოვან მონაწილეობას გულისხმობს. გამოვყავით დიასპორის პოლიტიკაში მონაწილეობის ორი მნიშვნელოვანი ფორმა: *არჩევნებში მონაწილეობა*⁴ და *საპროტესტო აქციები*.

---

³ დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის მიერ მზადდება შესაბამისი კონცეფცია.

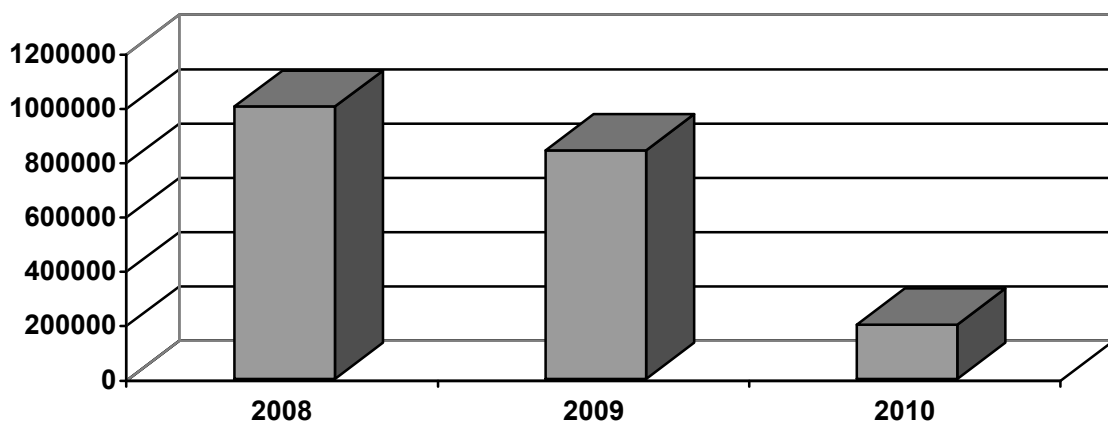
⁴ საქართველოს ცენტრალურ საარჩევნო კომისიას მიემართეთ განცხადებით, თუმცა 2010 წლის 14 მაისის №11-2539 წერილის პასუხად მიღებული ინფორმაცია არასრულია. შესაბამისად, დოკუმენტში მისი გამოყენება მიზანშეწონილად არ მივიჩნიეთ.

საპროტესტო აქციები. 2008 წლის აგვისტოში რუსეთის აგრესიის წინააღმდეგ ბალტიისპირეთისა და უკრაინის ქართული დიასპორა საპროტესტო აქციებით გამოვიდა და ასე გაგრძელდა მთელი თვის განმავლობაში. შემდეგში განაგრძობდნენ მასმედიის სხვადასხვა საშუალებასთან თანამშრომლობას ობიექტური და უტყუარი ინფორმაციის გავრცელების მიზნით. ბელარუსსა და ყაზახეთში განსხვავებული პოლიტიკური ვითარებისა და რუსეთთან ახლო ურთიერთობების გამო საყოველთაო საპროტესტო გამოსვლების ორგანიზება შეუძლებელი იყო. თუმცა, ბელარუსში სათვისტომოს ხელმძღვანელობა აქტიურად თანამშრომლობდა მედიასთან და აწვდიდა ობიექტურ ინფორმაციას.

ფულადი გზავნილები

საქართველოს ეკონომიკაზე პირდაპირ და მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ფულადი გზავნილები, რაც ქვეყნის მასშტაბით ყოველი მეათე ადამიანის შემოსავალს წარმოადგენს.⁵ ფულადი გზავნილების დინამიკა ბოლო წლების განმავლობაში შემდეგი ხასიათისა იყო:

გრაფიკი 1. ფულადი გზავნილების დინამიკა, 2008-2010 წლებში, 1000 აშშ დოლარი

⁵ საბანკო სექტორის შეფასების ანგარიში, მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია, თბილისი, 2009, გვ. 5

უკრაინიდან ფულადი გზავნილები სიდიდით მეორეა რუსეთის მერე, ყაზახეთიდან განხორციელებული ტრანსფერი პირველ ათეულში შედის, ხოლო ბელარუსიდან – პირველ ოცდახუთ ქვეყანაში. ბალტიისპირეთის ქვეყნებიდან ფულადი გზავნილები დანარჩენი ქვეყნების კატეგორიაში თავსდება.⁶ ასევე გასათვალისწინებელია, რომ ექსპერტთა მტკიცებით, ფულადი გზავნილები მესამედია მიგრაციიდან საქართველოში შემოსული თანხისა.

ამ ქვეყნების ქართულ დიასპორას, როგორც ზემოთ მოყვანილმა სტატისტიკურმა მონაცემებმა ცხადყო, თავისი წვლილი შეაქვს საქართველოს პოლიტიკურ-ეკონომიკურ განვითარებაში.

დიასპორის მედია-საშუალებები

ესტონეთში, ლიტვასა და ლატვიაში, ასევე ბელარუსსა და ყაზახეთში არ გამოდის ქართულენოვანი ჟურნალი (გაზეთი), არ არის ქართულენოვანი გადაცემა. ინფორმაციის გავრცელების საშუალება არის სახელმწიფო ენაზე გამომავალი ადგილობრივი ჟურნალ-გაზეთები. უკრაინაში გამოდის ქართულენოვანი ჟურნალი „საქართველო“, ხოლო ქართულენოვანი ნახევრსაათიანი სატელევიზიო გადაცემა „ნასლედნი კოლხიდა“ ქ. სუმის სამხარეო ტელევიზიაში კვირაში ერთხელ 2009 წლის იანვრამდე გადიოდა.

ვებგვერდები აქვთ მხოლოდ ლატვიაში არსებულ სათვისტომოებს, უკრაინაში კი – ერთ სათვისტომოს. ესტონეთსა და უკრაინაში ასევე არის თითო-თითო ვებგვერდი, რომლებიც ძველია და ტექნიკურ-ინფორმაციულ განახლებას საჭიროებს.

---

⁶ საქართველოს ეროვნული ბანკი, სტატისტიკური მონაცემები, გარე სექტორი, ფულადი გზავნილები ოვეების მიხედვით. 2008, 2009, 2010 წლის მონაცემები.

დიასპორასთან ურთიერთობის დღეისთვის არსებული რესურსები

დიასპორასთან ურთიერთობის სხვადასხვა შესაძლებლობა არსებობს. ურთიერთობების ეს საშუალებები სხვადასხვა ინტენსივობით გამოიყენება. ეს შესაძლებლობებია:

- სახელმწიფო მინისტრის ვიზიტები მიმღებ ქვეყნებში;
- დიასპორის წარმომადგენელთა ვიზიტები დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრის აპარატში;
- დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრის აპარატის თანამშრომელთა ურთიერთობა დიასპორული ორგანიზაციების ხელმძღვანელებთან;
- პორტალი: www.diaspora.gov.ge;
- ფორუმი: www.diaspora.ge;
- კულტურულ ღონისძიებებში მონაწილეობა;
- პროგრამებში მონაწილეობა;
- საკვირაო სკოლების სახელმძღვანელოებით მომარაგება;
- ანსამბლების ფორმებით უზრუნველყოფა.

შეხვედრები და ვიზიტები

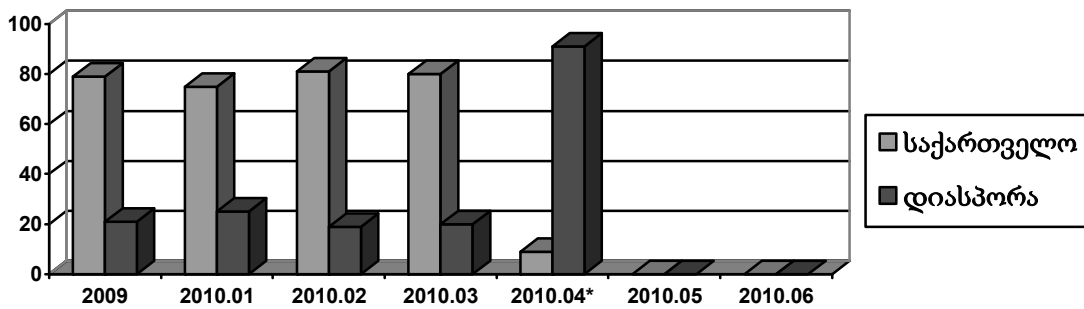
2010 წლის მაისში თბილისში საქართველოს დიასპორასთან ორი მასშტაბური ხასიათის შეხვედრა მოეწყო. პირველს სხვადასხვა ქვეყნის ქართული დიასპორის წარმომადგენელი ბიზნესმენები ესწრებოდნენ. ამ კვლევაში ჩვენთვის საინტერესო დიასპორებიდან ღონისძიებას მხოლოდ ერთი წარმომადგენელი დაესწრო – უკრაინიდან. მეორე ღონისძიება იყო დიასპორის დღე, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო 23 ქვეყნის ქართული დიასპორის ოთხმოცამდე წარმომადგენელმა. აქედან მხოლოდ 3 წარმომადგენელი დაესწრო უკრაინიდან, ბელარუსიდან და ყაზახეთიდან, ბალტიისპირეთის ქართული დიასპორიდან კი – არც ერთი. 2010 წლამდე

წლიურად ერთი, მაქსიმუმ ორი მასშტაბური ღონისძიება ტარდებოდა. 2009 წლის განმავლობაში თბილისში აღნიშნული ქვეყნების დიასპორის წარმომადგენლებთან სულ 13 შეხვედრა შედგა, მინისტრის ვიზიტი კი – არც ერთი. 2010 წლის დასაწყისიდან დღემდე სამი შეხვედრა მოეწყო დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრის აპარატში (იგულისხმება ღონისძიებებზე დასწრება). განხორციელდა სახელმწიფო მინისტრის ერთი ოფიციალური ვიზიტი უკრაინაში.

ვებ-პორტალი

www.diaspora.gov.ge ერთადერთი დიასპორაზე ორიენტირებული და ცენტრალიზებული სახელმწიფო ინტერნეტ-რესურსია, რომელიც ინფორმაციას დიასპორასა და საქართველოში ავრცელებს. დიასპორისა და საქართველოს დამაკავშირებელი ინფრასტრუქტურის ხელშეწყობა არის დიასპორის პოლიტიკის მნიშვნელოვანი ნაწილი. ზოგადად, გამოიყოფა ინფორმაციის გაცვლის ორი დომინანტური მიმართულება: ა) ინფორმაცია სამშობლოს შესახებ დიასპორისთვის და ბ) ინფორმაცია დიასპორის შესახებ სამშობლოსთვის. თუმცა, ასევე შესაძლებელია, ინფორმაციის გაცვლა იყოს თანაბარი. დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ინფორმაციით, ოფიციალური ვებგვერდის მიზანია, გაავრცელოს ინფორმაცია თანაბრად ორივე მიმართულებით და იყოს ინფორმაციის მთავარი წყარო დიასპორისთვის. ვებგვერდის ყოველთვიური ანალიზის მიხედვით, მნახველები ვებგვერდს, ძირითადად, საქართველოში ჰყავს. დანარჩენი მნახველები კი არიან შემდეგი ქვეყნებიდან: რუსეთი, აშშ, გერმანია, საფრანგეთი, თურქეთი, პოლონეთი, უკრაინა, საბერძნეთი, ესპანეთი, ჩეხეთი, სომხეთი.

გრაფიკი 2. დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ვებ-პორტალის ვიზიტორთა დინამიკა, 2009-2010 წლები, %

* 2010.04 – სულ 35 ვიზიტორი

2010 წლის აპრილის მეორე ნახევრიდან, მაისისა და ივნისის ჩათვლით ჩატარებული მონიტორინგის შედეგები სავალალოა და ბადებს ეჭვს, რომ მონიტორინგის შედეგად მიღებული დასკვნები არ შეესაბამება სინამდვილეს, რადგან ვებ-პორტალის მნახველთა რაოდენობა პრაქტიკულად ნულის ტოლია (აპრილში 35 მნახველი, მაისსა და ივნისში – თითო-თითო). შესაბამისად, ამ მონაცემებით აღარ ვისარგებლეთ. თუმცა, აპარატს ამაზე ყურადღება არ გაუმახვილებია.

პორტალის ეფექტიანობის შესაფასებლად მასზე განთავსებული ინფორმაცია და მომსახურება შევადარეთ საზღვარგარეთ არსებული შესაბამისი უწყებების ვებგვერდებს – ავარჩიეთ როგორც დამოუკიდებელი სამინისტროების, ისე სამინისტროსთან არსებული დეპარტამენტის გვერდი.

სამინისტრო:

სომხეთი - www.mindiaspora.am

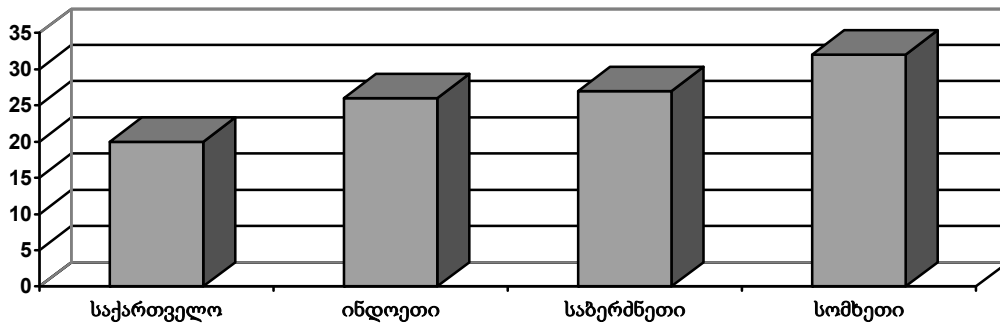
ინდოეთი - <http://www.moia.gov.in>

განყოფილება:

საბერძნეთი - <http://www.ggae.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=1&clang=1>

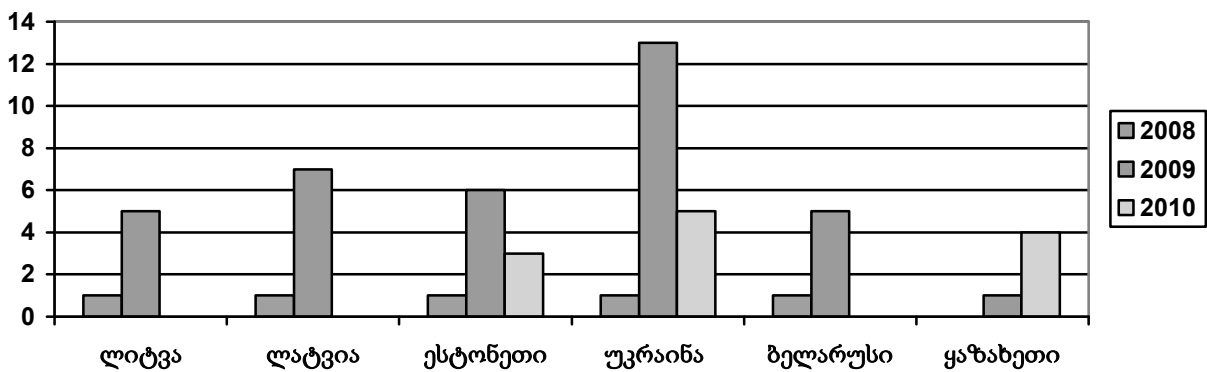
შედარებითი ანალიზისთვის შევიმუშავეთ 39 პარამეტრი (იხ. დანართი), რომლის მიხედვითაც შევაფასეთ გვერდები. თითო პარამეტრი შეფასდა თითო ქულით, რის შედეგადაც მივიღეთ შემდეგი სურათი:

გრაფიკი 3. საქართველოს, ინდოეთის, საბერძნეთისა და სომხეთის დიასპორის საკითხებში სახელმწიფო უწყებების ვებგვერდების შედარებითი ანალიზი, ქულა.

ასევე შევისწავლეთ, თუ რამდენად შუქდება აღნიშნულ ქვეყნებში ქართული დიასპორის მოღვაწეობა და მასთან ურთიერთობა დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ვებ-პორტალზე. შედეგები ძალიან დაბალია.

გრაფიკი 4. დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ვებ-პორტალზე ინფორმაციის განთავსების ინტენსივობა, 2008, 2009, 2010 წლები, ერთეული.

ფორუმი

ფორუმზე www.diaspora.ge ბალტიისპირეთისა და ბელარუსის ქართველების შესახებ განყოფილებები ცარიელია. „ქართული დიასპორა უკრაინაში“ – 3 თემა და 6 გამოხმაურება. ყაზახეთის შესახებ განყოფილება საერთოდ არ არის გახსნილი.

შექმნილი ვითარება არახელსაყრელია სამომავლო ორმხრივი ურთიერთობის განვითარებისთვის. ამა თუ იმ ქვეყნის დიასპორასთან

უფრო აქტიური კონტაქტი, მათი საქმიანობის უფრო ინტენსიური ასახვა მედია-საშუალებებით, ისეთი მგრძნობიარე ორგანიზმისთვის, როგორც დიასპორაა, ძალიან მძაფრად აღიქმება და უგულისყურობის გამო ჩნდება ნყენა, რამაც საბოლოო ჯამში, შესაძლებელია, გაუცხოება გამოიწვიოს.

პ რ ო ბ ლ ე მ ი ს   ბ ა დ ა ჟ რ ი ს   ბ ზ ე ბ ი (ა ლ ტ ე რ ნ ა ტ ი ვ ე ბ ი)

დიასპორისა და საქართველოს ურთიერთობების გაუმჯობესებისთვის შევიმუშავეთ რამდენიმე ალტერნატივა:

1. ვირტუალური საშუალებების სრულყოფა და გაუმჯობესებული სერვისის შეთავაზება დიასპორისთვის;
2. იდენტიფიკაციისა და ერთობის განმამტკიცებელი ღონისძიებები;
3. ტურისტული ურთიერთობების განვითარება;

ვირტუალური საშუალებების სრულყოფა და გაუმჯობესებული სერვისის შეთავაზება დიასპორისთვის

➤ დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ვებ-პორტალი შექმნილია თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და უსაფრთხოების უახლესი მეთოდების გათვალისწინებით. შესაძლებელია, პორტალისა და სახელმწიფო მინისტრის აპარატში არსებული ადამიანური რესურსის საშუალებით დიასპორისთვის შეთავაზებულ იქნეს შემდეგი მომსახურება: საქართველოს რიგითი მოქალაქე, რომელიც უკვე ცხოვრობს და მოღვაწეობს ან რომელსაც აქვს სურვილი თავისი ცხოვრება და საქმიანობა განაგრძოს საზღვარგარეთ დროებით ან სამუდამოდ, ინდივიდუალურად რეგისტრირდება პორტალზე და თავისი დაგეგმილი მარშრუტის შესახებ აცნობებს უწყებას, რომელიც მას უზრუნველყოფს სათანადო ინფორმაციით მიმღებ ქვეყანაში არსებული ვითარებისა და უცხოელი მოქალაქის უფლებების შესახებ. შესაბამისი სამსახურის მიერ მომზადებული დასკვნები თავსდება ვებ-პორტალზე, სადაც მოქალაქე ინდივიდუალური პაროლის საშუალებით შედის და იღებს რეკომენდაციებს. ამ სერვისის დანერგვა პრაქტიკულად არ არის დაკავშირებული ხარჯებთან, ეს ფუნქცია შესაძლოა შეითავსოს

დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატმა.

შედეგი: საქართველოს მოქალაქეებში იზრდება ნდობა სახელმწიფოსადმი, ისინი არიან უფრო დაცული და ინფორმირებული, აქვთ საშუალება მიიღონ სწორი გადაწყვეტილება. მოწესრიგებული დიასპორა სასარგებლოა სახელმწიფოსთვის, რადგან რთული სიტუაციების დარეგულირებისას იგი ნაკლებ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ძალისხმევას საჭიროებს, საქართველოს იმიჯი უმჯობესდება.

- დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ვებ-პორტალი ფლობს რესურსს, რომელიც ქართულ სათვისტომოებს დარეგისტრირების შემთხვევაში სთავაზობს სრულყოფილ ვებგვერდებს დომენზე დიასპორა.გოვ.გე. მომხმარებელ სათვისტომოს მხოლოდ ისლა დარჩენია, რომ მართოს ადმინისტრაციული პანელი და გააშუქოს სათვისტომოს საქმიანობა, განათავსოს სიახლეები და გალერეები. ხარჯს მხოლოდ ადგილობრივი ინტერნეტის გადასახადი შეადგენს. დარეგისტრირებისას მომხმარებელს ეგზავნება ადმინისტრაციული პანელის მართვის სახელმძღვანელო ქართულ და ინგლისურ ენაზე. ამ სერვისის ამუშავებისთვის, საჭიროების შემთხვევაში, შესაძლებელია დიასპორა.გოვ.გე-ს ადმინისტრატორმა ჩაატაროს დისტანციური ტრენინგი. აღნიშნული რესურსი ამჟამად პასიურ მდგომარეობაშია, პორტალის ადმინისტრატორს შეუძლია დანიშნოს ინდივიდუალურად დრო და გასცეს სათანადო რეკომენდაციები ადმინისტრაციული პანელის სრულყოფილი მოხმარებისთვის. ინფორმაციის განახლება კვირაში ერთხელ ან ორჯერ სრულიად საკმარისია. სამწუხაროდ, დიასპორის წარმომადგენლები ხშირად არიან მოუცლელი, ამიტომ წლის განმავლობაში დიასპორის საუკეთესო ვებგვერდის გამოვლენა და დიასპორის დღეზე მათთვის ჯილდოს გადაცემა კარგი სტიმული იქნებოდა.

შედეგი: ქართული სათვისტომოს მინიმალური დანახარჯებით აქვს სრულყოფილი ვებგვერდი, მისი საქმიანობა თვალსაჩინოა, ხოლო ინფორმაციის გაცვლა – ინტენსიური. ეს რესურსი ხელს შეუწყობს ქართული კულტურის პოპულარიზებას, საქართველოზე უტყუარი ინფორმაციის გავრცელებასა და ტურიზმის განვითარებას.

- ურთიერთობის ეფექტიანობის ერთ-ერთი აუცილებელი პირობა არის ქართული ენის შენარჩუნება. პორტალზე განთავსებულია ქართული ენის შესასწავლი პროგრამა ხუთ ენაზე: თურქულ, აზერბაიჯანულ, ირანულ, სომხურ და ოსურ ენებზე. პოსტსაბჭოთა ქვეყნების ქართულ დიასპორაში დიდია მოთხოვნა რუსულენოვანი ქართულის

თვითმასწავლებელზე ან ქართული ენის დისტანციური სწავლების კურსზე რუსულენოვანებისთვის. პორტალის მარჯვენა მენიუში განთავსებულია მოდული „შენი სკოლა“, რომელიც სათაურის შესაბამის დატვირთვას საჭიროებს. ამ რესურსის გამოყენება ბევრად გააიოლებს ქართული ენის სწავლების საკითხს. სანყის ეტაპზე შესაძლებელია არსებული სახელმძღვანელოს ელექტრონული ვერსიის შესყიდვა და პორტალზე განთავსების უფლების მოპოვება. სახელმძღვანელოს ღირებულება შეადგენს 3500 ლარს.

შედეგი: ქართული დიასპორის დიდი ნაწილისთვის ხელმისაწვდომი იქნება ქართული ენის გახსენებისა და დაუფლების საშუალება. პოსტსაბჭოთა სივრცეში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ქართულენოვანი დიასპორის არსებობა. აღნიშნული სერვისი გააუმჯობესებს ურთიერთობას, სამშობლოში დაბრუნების შემთხვევაში ამ ხალხს ნაკლებად ექნება ენობრივი ბარიერი.

იდენტიფიკაციისა და ერთობის განმამტკიცებელი ღონისძიებები

- დიასპორის სტრატეგიული ცენტრი “ჩლობალ ჩეორგიან”.⁷ ორგანიზაციის 50% დაკომპლექტებული იქნება სხვადასხვა ქვეყანაში წამყვან და მმართველ თანამდებობებზე მომუშავე საქართველოს მოქალაქეებისგან, დანარჩენი კი შესაძლებელია დაკომპლექტდეს სათვისტომოს თავმჯდომარეების, ხელოვანების, მეცნიერების და სხვადასხვა სფეროში მოღვაწე ადამიანებისგან. ორგანიზაციის მიზანია საქართველოს ხელისუფლებასთან ჰქონდეს პირდაპირი კონტაქტი, მისცეს რეკომენდაციები, დაამყაროს პარტნიორული ურთიერთობები ქართულ კომპანიებთან, რაც ხელს შეუწყობს ქართული ბიზნესის გლობალურ დონეზე გასვლას. ორგანიზაციის წევრები შეიკრიბებიან წესდებით განსაზღვრულ დროს, დადგენილი ინტენსივობით. “ჩლობალ ჩეორგიან”-ის დაარსებისა და მისი ფუნქციონირების ხარჯები შეწირულობების საშუალებით უნდა დაიფაროს. ყოველწლიური ერთი შეკრების ბიუჯეტი შეადგენს 100000 ლარს.

შედეგი: ქართული დიასპორა სახელმწიფოს სთავაზობს ახალი ეკონომიკური ურთიერთობების დამყარების, ინვესტიციების მოზიდვის, საზღვარგარეთ არსებულ მონინავე კომპანიებში ქართველი სპეციალისტების სტაჟირების საშუალებას. ამა თუ იმ საკითხის მოგვარების მათი ინოვაციური ხედვა დადებითი შედეგის მომტანი შეიძლება იყოს როგორც საქართველოს, ასევე დიასპორისთვის.

---

⁷ ასეთი ორგანიზაციების არსებობის გამოცდილება აქვს შოტლანდიას (Global Scot), სომხეთს (Global Armenian), ავსტრალიას (Advance-Global Australians)

- საქართველოს პრეზიდენტის 2007 წლის 22 თებერვლის 127-ე ბრძანებულებით, 2007 წელი დიასპორის წლად, 27 მაისი კი „ქართული დიასპორის დღედ“ გამოცხადდა. მას შემდეგ, ყოველწლიურად, ამ დღის აღსანიშნავად დიასპორის წარმომადგენლები ჩამოდიან საქართველოში. ამ დღეს ასევე შეიძლება მოენწყოს დიასპორის წარმომადგენლების დაჯილდოების ცერემონია, რომელიც მიზნად ისახავს საქართველოს ფარგლებს გარეთ სხვადასხვა დარგში მოღვაწე საქართველოს მოქალაქეებისა და ქართველების შრომისა და შემოქმედების დაფასებას. ასევე, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, შესაძლოა დაჯილდოვდეს დიასპორის საუკეთესო ვებგვრდი. ღონისძიების ბიუჯეტი შეადგენს 150-200 ათას ლარს. მონაწილეთა რაოდენობა – 100-150.

შედეგი: ქართული დიასპორა უახლოვდება სახელმწიფოს და თავს მის შემადგენელ ნაწილად თვლის, რაც ხელს უწყობს საქართველოს სახელმწიფოებრიობის განმტკიცებას. იზრდება ქართული დიასპორის წევრების მოტივაცია სახელმწიფოს მშენებლობაში წვლილის შეტანისა და თანამშრომლობისთვის.

- 27 მაისის გარდა, მიზანშეწონილია, რომ ყოველწლიურად კიდევ ერთი შეხვედრა გაიმართოს (რიგრიგობით) რომელიმე მიმღებ ქვეყანაში, სადაც ღონისძიებაზე მინვეული იქნებიან: დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრი, საქართველოს სრულუფლებიანი ელჩი და სხვადასხვა ქვეყნიდან ქართული სათვისტომოს თავმჯდომარეები (შესაძლებელია შეირჩეს გეოპოლიტიკური თვალსაზრისით). ღონისძიება იქნება ერთდღიანი. თუკი დიასპორის დღის ორგანიზებას დიასპორის აპარატი მთლიანად უზრუნველყოფს, შესაძლებელია, მიმღებ ქვეყანაში დაგეგმილი ღონისძიება იყოს თვითდაფინანსებით, რაც გულისხმობს მხოლოდ ღონისძიების ჩატარებისთვის აუცილებელ ხარჯს: 15000 ლარის ეკვივალენტი ლოკალურ ვალუტაში.

შედეგი: ეს ღონისძიება გააძლიერებს ქართულ დიასპორებს, მათს ურთიერთკავშირს, ხელს შეუწყობს არსებული პრობლემების მოგვარებას, ქართული დიასპორისა და მისი საქმიანობის პოპულარიზაციას მიმღებ ქვეყანებში. ასევე, იქმნება შესაძლებლობა ადგილობრივი ქართული დიასპორის უფრო ფართოდ გაცნობისა, ვიდრე ეს საქართველოში გამართულ ღონისძიებებზე ხერხდება.

ტურისტული ურთიერთობების განვითარება

- სახელმწიფოს შეუძლია აქცენტი გააკეთოს მხოლოდ ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებაზე. ეს ნაკლებხარჯიანი და

ეკონომიკურად მომგებიანი იქნება სანყის ეტაპზე, რადგან მსხვილი ბიზნესით დაკავებული დიასპორის წარმომადგენლები მთლიანი დიასპორის მცირე ნაწილს წარმოადგენენ. ძირითადი ნაწილი კი რიგითი მიგრანტები არიან, რომლებიც საზღვარგარეთ სოციალური პირობების გასაუმჯობესებლად წავიდნენ. ვფიქრობთ, ასეთი უხეში მიდგომა დააზიანებს ურთიერთობებს და დააშორებს დიასპორას საქართველოსთან. ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებაზე ორიენტირებული ქვეყნების სტრატეგიებსა თუ კვლევებში, ყველგან აღნიშნულია, რომ: „კულტურა მეორეხარისხოვანი კი არ უნდა იყოს ეკონომიკური ინიციატივების ფონზე, არამედ დიასპორის პროგრესული სტრატეგიის ერთიანი პაკეტის ნაწილი“.⁸ სტრატეგია თანაბრად უნდა იყოს ფოკუსირებული კულტურასა და ეკონომიკაზე.⁹ დიასპორასა და საქართველოს შორის ორმხრივ სარგებელზე ორიენტირებული ეკონომიკური ურთიერთობები ხელს შეუწყობს როგორც საქართველოს, ისე დიასპორის განვითარებასა და გაძლიერებას. დიასპორას შეუძლია ახალი ბაზრების შექმნა ექსპორტისთვის და ასევე ინვესტიციების მოზიდვა. ბელარუსის ქართული დიასპორა დაინტერესებული იყო ღვინის იმპორტის გაზრდით, ასევე, საქართველოში სასტუმროების მშენებლობით, ტურისტული ურთიერთობების დამყარებით.

ჩვენ მიერ ჩატარებული გამოკითხვის შედეგად გამოვლინდა, რომ შიდა ტურიზმი მცირე დანახარჯებით შესაძლებელია იყოს მომგებიანი საქართველოსთვის როგორც დიასპორასთან ურთიერთობის გაუმჯობესების, ისე ეკონომიკური თვალსაზრისით. 2007-2008 წლებში ტურისტების რაოდენობა შემომსვლელების მთლიანი რაოდენობის 20%-ს შეადგენდა.¹⁰

ვფიქრობთ, ქართული დიასპორისთვის საქართველოს ტურიზმის ქვეყნად შეთავაზება გამართლებული არ იქნება. სამშობლოში ჩამოსვლისას ისინი სახლში არიან და არა სტუმრად. ჩვენ მიერ ჩატარებულმა გამოკითხვამ დაადასტურა, რომ დიასპორის წევრებს არ სჭირდებათ საქართველოში ტურისტული სერვისით სარგებლობა. ვფიქრობთ, უფრო საინტერესო და მომგებიანი იქნება, თუ ქართულ სათვისტომოებს ხელს შევუწყობთ, რომ ადგილობრივ საზოგადოებას საქართველო გააცნონ მათი მოზიდვისა და დაინტერესების მიზნით.

ასეთი ღონისძიებების მოწყობისთვის აუცილებელია დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის,

---

⁸Boyle M. Kitchin R. Towards an Irish Diaspora Strategy: A Position Paper, National University of Ireland, 2009, გვ. 4

⁹Boyle M. Kitchin R. The Scottish Diaspora and Diaspora Strategy: Insights and Lessons from Ireland, Department of Geography and National Institute for Regional and Spatial Analysis, National University of Ireland, Scottish Government Social Research, 2009, გვ. 7

¹⁰ საქართველოს ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის მონაცემები.

საქართველოს ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის, საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლობა. უნდა შემუშავდეს მცირე მოცულობის პრეზენტაციები (ე.წ. შეთავაზებები) საქართველოს ტურისტული რესურსის ამსახველი ფოტო და ვიდეო მასალა. საქართველოს შიდა ტურიზმის ხელშემწყობი ღონისძიებების ორგანიზება შეიძლება იმ დღესასწაულებზე, რომლებსაც წელიწადში რამდენჯერმე აღნიშნავს დიასპორა, ასევე, სხვადასხვა გამოფენასა თუ ღონისძიებაზე, სადაც ისინი იღებენ მონაწილეობას. ასეთი მიდგომით შეიძლება თავიდან იქნეს აცილებული დამატებითი ხარჯები. მასალების მომზადება შესაძლებელია ტურისტული სეზონების მიხედვით. ასევე შესაძლებელია ქართველი ფოტოგრაფების ნამუშევრების პოპულარიზება. მასალების მომზადებისთვის საერთო ბიუჯეტი 2 224 ლარს შეადგენს.

დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის, ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის თანამშრომლობით მომზადდება მასალები, აპარატი ასევე უზრუნველყოფს დიასპორასთან ურთიერთობას. ხოლო საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს დიპლომატიური ფოსტის საშუალებით შესაძლებელია ამ ფოტო და ვიდეო მასალის გადაგზავნა.

შედეგი: ეს ღონისძიება დიასპორას საქართველოსთან დაახლოებს, ურთიერთობა უფრო ინტენსიური და აქტიური იქნება. საქართველოს კულტურას გაიცნობს ამა თუ იმ ქვეყნის ფართო საზოგადოება, მოიმატებს ტურისტთა რაოდენობა და ეკონომიკური სარგებლიანობა.

ალტერნატიული პოლიტიკის შედეგების მატრიცა

მიზანი	შეფასების კრიტერიუმები	ვირტუალური საშუალებების სრულყოფა და გაუმჯობესებული სერვისის შეთავაზება დიასპორისთვის	იდენტიფიკაცია და ერთობის უმანარუნეკლი ღონისძიებები	ტურისტული ურთიერთობების განვითარება
ურთიერთობის კვანტანობის გაზრდა	ხარჯი (ლარი)	3500	15000- 300000	2224
	მოსამზადებელი ვადები (კვირები)	2-8	4-12	4
	შედეგიანობა ¹¹ (ბალი)	5	5	4
	პოლიტიკური მიზანშეწონილობა ¹²	++	+++	+++
	ინსტიტუციონალური შესაძლებლობები ¹³	+++	++	++

რეკომენდაციები

დიასპორასა და საქართველოს შორის ურთიერთობების გაუმჯობესების მიზნით შემუშავებული და დოკუმენტში განხილული ღონისძიებები ერთმანეთს ხელს არ უშლის და მათი განხორციელება გარკვეული დროის განმავლობაშია შესაძლებელი. თუმცა ალტერნატიული პოლიტიკის შედეგების მატრიცის საფუძველზე ვასკვნიტ, რომ გასანევი ხარჯის, დახარჯული დროისა და შედეგიანობის, ასევე, დიასპორის სპეციფიკის გათვალისწინებით საუკეთესო გადაწყვეტილება არის ფართო

¹¹ მონაცემები ეყრდნობა ავტორის ინტუიტიურ შეფასებებს.

¹² მონაცემები ეყრდნობა ავტორის ინტუიტიურ შეფასებებს.

¹³ მონაცემები ეყრდნობა ავტორის ინტუიტიურ შეფასებებს.

აუდიტორიის მომცველი ალტერნატივა – ვირტუალური საშუალებების სრულყოფა და გაუმჯობესებული სერვისის შეთავაზება დიასპორისთვის. ამ ღონისძიების ფარგლებში შესაძლებელია დიასპორისა და საქართველოს ინტეგრაციის პროცესის დაჩქარება და გამართული საკომუნიკაციო სისტემის ფორმირების ხელშეწყობა.

ამ ალტერნატივის განსახორციელებლად რეკომენდებულია:

- პორტალზე არსებული ფიზიკური პირის რეგისტრირების სერვისის გააქტიურება, შიდა გვერდის შემქნა, რომელზე შესვლაც მხოლოდ დარეგისტრირებულ პირებს შეეძლება და სადაც მომხმარებელი მოთხოვნილ ინფორმაციას მიიღებს;
- პორტალზე არსებული იურიდიული პირის რეგისტრირების სერვისის გააქტიურება და დიასპორის სათანადო ინფორმაციით უზრუნველყოფა; დისტანციური სწავლების ორგანიზება ახლად შექმნილი ვებგვერდების მომხმარებელთათვის; ყოველწლიურად, დიასპორის დღეს, საუკეთესო ვებგვერდის გამოვლენა.
- ქართული ენის თვითმასწავლებლის ელექტრონული ვერსიის შექმნა და რუსულენოვანი მომხმარებლისთვის ვებ-პორტალზე განთავსება.

დასკვნა

დიასპორასთან ურთიერთობის გაუმჯობესება შეუძლებელია უცბათ და ეპიზოდური ღონისძიებებით. იგი გულისხმობს გამუდმებულ ურთიერთობასა და ყურადღებას. სახელმწიფომ უნდა გაითავისოს დიასპორის როლი საქართველოს განვითარებაში და სწორად შეაფასოს ძლიერი და მონესრიგებული დიასპორის მნიშვნელობა. აქედან გამომდინარე, ხელისუფლების უმთავრესი ამოცანაა ღრმად შეისწავლოს საკუთარი ერის ეთნოფსიქოლოგია და გაუფრთხილდეს უდიდეს ადამიანურ რესურსს, რომელიც პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული სარგებლის მომტანია. წინამდებარე დოკუმენტში განხილული ღონისძიებები, ვფიქრობთ, შედეგიანი იქნება და მალე

მოიცავს არა მხოლოდ ლიტვის, ლატვიის, ესტონეთის, უკრაინის, ბელარუსისა და ყაზახეთის, არამედ სხვა ქვეყნების ქართულ დიასპორასაც. აქვე აღსანიშნავია, რომ სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული კონკრეტული ღონისძიებებიც შეიძლება არ იყოს შედეგიანი და ეფექტიანი, თუკი დიასპორის სტრატეგია არ განისაზღვრება იმდენად ფართოდ, რომ თავიდან იქნეს არიდებული ეროვნული, სოციალური, კულტურული, ეკონომიკური და პოლიტიკური ბუნდოვანება. თავის მხრივ, დიასპორამაც უნდა გამოიჩინოს კეთილი ნება, ითანამშრომლოს საქართველოსთან და არ განცალკევდეს მისგან, როგორც დამოუკიდებელი სტრუქტურა. საერთო მიზნის მიღწევა მხოლოდ ორმხრივი მონდომებითა და ძალისხმევით არის შესაძლებელი. ეფექტური ურთიერთობები კი ნაცოფიერი თანამშრომლობის წინაპირობაა.

ბ ი ბ ლ ი ო ბ რ ა ჟ ი ა

1. ახალი გზებისა და საშუალებების გამოცდა რეგიონების დარბი მოსახლეობის მიერ ფულადი გზავნილების ეფექტურად გამოყენების ხელშეწყობის მიზნით. საბანკო სექტორის შეფასების ანგარიში. 2008 წლის სექტემბერი-2009 წლის იანვარი, თბილისი, 2009.
2. დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის მასალები.
3. მიგრაცია №3, გამომცემლობა «უნივერსალი», თბილისი, 2009.
4. მიგრაცია №2, გამომცემლობა «უნივერსალი», თბილისი, 2008.
5. მიგრაცია №1, გამომცემლობა «უნივერსალი», თბილისი, 2007.
6. მიგრაციული პროცესები თანამედროვე გლობალიზებად მსოფლიოში, მიგრაციის კვლევის ცენტრი, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2005.
7. ჭელიძე ნ., შრომითი ემიგრაცია პოსტსაბჭოთა საქართველოდან, თბილისი, 2006.
8. საქართველოს ეკონომიკის განვითარების სამინისტროს მასალები.
9. საქართველოს ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის მასალები.
10. საქართველოს სტატისტიკის დეპარტამენტის მასალები.
11. შრომითი მიგრაცია საქართველოდან. მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია და ეკონომიკური განათლების ასოციაცია, თბილისი, 2003.
12. Boyle M. Kitchin R. Towards an Irish Diaspora Strategy: A Position Paper, National University of Ireland, 2009.
13. Boyle M. Kitchin R. The Scottish Diaspora and Diaspora Strategy: Insights and Lessons from Ireland, Department of Geography and National Institute for Regional and Spatial Analysis, National University of Ireland, Scottish Government Social Research, 2009.
14. Migration and Remittances, Easter Europe and the former Soviet Union, The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, 2006.
15. Migration in Georgia: A country profile 2008, International organization for migration, 2008.
16. The Return and Reintegration of Migrants to the South Caucasus: An Exploratory Study, International Organization for Migration, 2002.

დ ა ნ ა რ თ ი

ინფორმაციულობის პარამეტრები ვებგვერდის შედარებითი ანალიზისათვის

1. უწყების მიზანი;
2. ზოგადი ინფორმაცია უწყების შესახებ;
3. ინფორმაცია მინისტრზე და მის მოადგილეებზე;
4. უწყების სტრუქტურა და კოორდინატები;
5. სამსახურები რეგიონების მიხედვით;
6. უწყების წლიური ანგარიში;
7. მინისტრის მიმართვა;
8. უწყების სამოქმედო გეგმა;
9. ინფორმაცია უწყების ბიუჯეტისა და სხვა ფინანსური საკითხების შესახებ;
10. ვიზიტები;
11. პრეს-რელიზი;
12. სიტყვით გამოსვლები;
13. მომავალი ღონისძიებები;
14. პირდაპირი ჩართვა;
15. სასურველი ინფორმაციის მიღება უწყებიდან;
16. სამშობლოს შესახებ;
17. დიასპორების საძიებო სისტემა;
18. ჟურნალ-გაზეთების საძიებო სისტემა;
19. ეკლესიების ძიება;
20. კალენდარული ძიება;
21. საკვირაო სკოლების ძიება;
22. დიასპორის მნიშვნელოვანი ფაქტები;
23. კვლევები დიასპორაზე;
24. პროგრამები (რეპატრიაციის, კულტურული, ინფორმაციული, საგანმანათლებლო და სხვ.);
25. კონფერენციები;
26. პუბლიკაციები;
27. ელექტრონული ჟურნალი (რამდენიმე ენაზე);
28. ფოტო და ვიდეო გალერეა;
29. საიტის შიდა ძიება;
30. ბიულეტენის გამოწერა;
31. ფორუმი;
32. ღია ბმულები;
33. ენის შესწავლა;
34. ლექსიკონი;
35. ახალგაზრდული საქმეები;
36. იურიდიული აქტები;
37. სასარგებლო ბმულები;
38. კონტაქტი;
39. ხშირად დასმული შეკითხვები.

S U M M A R Y

This paper analyzes relations between Georgia and the Georgian diaspora, and discusses the political, economical and social reasons for migration. It should be noted that diasporas, as a rule, unite young, capable, qualified and entrepreneurial people who can integrate into local society and progressively acquire intellectual and financial resources. Diasporas sometimes also assume political importance. This potential, if used correctly, can become an important resource for the development of the diasporas' home countries – but the latter also have the obligation to help their diasporas where necessary.

This policy paper underlines the difficulties of relations with the diaspora and seeks to identify their causes. This problem concerns about one and a half million Georgians residing abroad – legally or illegally.

These Georgians living abroad are a strategically important resource for Georgia's development, but the absence of an informed state strategy or policy for dealing with the diaspora makes relations between the two difficult.

The target group of this policy paper are the members of the "new wave" Georgian diaspora living in Lithuania, Latvia, Estonia, Belarus, Ukraine and Kazakhstan. These communities differ in structure, content, age, status, activity and management experience, but one feature unites them: relations with the diaspora in these countries is passive, which has a negative effect on the efficiency of these relations.

In order to define problems and find solutions, the following kinds of information were used: departmental information, relevant documents published abroad, scientific research, and international organizations.

Research was conducted following the qualitative method, and involved questionnaires and in-depth interviews.

INTRODUCTION

The collapse of the Soviet system had a dramatic impact on global migration, whose rate increased significantly in the early 1990s. The first migrations were the result of fighting in newly-independent countries and border conflicts, but the main causes of migration would later become social and economic in nature. Crises and the worsening of living conditions encouraged or forced people to leave their countries, and this is how diasporas were formed.

Nowadays, in the globalized world, diasporas are mobile and transnational; they have become a symbol of dual or plural identities. But their most important feature is that they unite young, capable, qualified and entrepreneurial people who can integrate into local society and progressively acquire intellectual and financial resources. Diasporas sometimes also assume political importance: This potential, if used correctly, can become an important resource for the development of the diasporas' home countries – but the latter also have the obligation to help their diasporas where necessary.

This analytical document focuses on the improvement of relations between Georgia and the Georgian diaspora. This issue is a major problem, because it concerns citizens of Georgia living abroad both legally or illegally. According to the results of the last population census, the negative migratory balance of Georgian citizens is about one million people since the last census¹⁴.

According to informal data given by the State Ministry for Diaspora Issues, the number of Georgians living abroad is about 1.6 million. (This number does not include the historical diaspora in Turkey, Azerbaijan and Iran.) Of these, 1.12 million are Georgian citizens and 480,000 are citizens of other countries¹⁵.

Despite the fact that the diaspora is a very important resource for Georgia's development, there is no clearly-defined strategy or policy for relations between it and the state; such a strategy should be based upon ethnopsychology and research.

---

¹⁴ *Migratory processes in post-Soviet Georgia*, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University and the International Organization for Migration, Tbilisi, 2003, page 7.

¹⁵ 2010 Action Plan of the State Ministry for Diaspora Issues.

Co-operation between Georgia and its diaspora is inefficient, which remains a major problem. As a result, the Georgian diaspora is disorganized and sluggish. One of the country's vital resources is about to be lost. In order to regulate these relations, it is very important to make the right decisions and to divide functions and responsibilities between parties.

The target group of this policy paper are the members of the "new wave" Georgian diaspora living in Lithuania, Latvia, Estonia, Belarus, Ukraine and Kazakhstan. These communities differ in structure, content, age, status, activity and management experience, but one feature unites them: Relations with the diaspora in these countries is passive, which has a negative effect on the efficiency of these relations.

It should also be noted that there are resources for these relations: Political, economic and cultural relations between Georgia and other host countries can influence the living conditions and activities of the Georgian diaspora in these countries.

This policy paper aims to identify and define the main causes of the inefficiency of relations between Georgia and the Georgian diaspora, to identify solutions to these problems, and to suggest guidelines based upon the resources available to the state.

At the level of government, relations with the diaspora are managed by the State Ministry for Diaspora Issues and by the Ministry of Foreign Affairs (through its diplomatic missions abroad). The International Organization for Migration and Tbilisi State University's Migration Research Centre (both - non-governmental organizations) also deal with issues related to migration and diaspora. These organizations are the main target of this paper's recommendations.

The following sources of information were used to define problems and find solutions:

- Information from the State Ministry for Diaspora Issues;
- The strategic plans, state policies and scientific research concerning diaspora issues of Ireland, Scotland, Australia, Armenia, Lithuania, Poland, New Zealand, Canada and India;

- Research carried out by the International Organization for Migration, Tbilisi State University's Migration Research Centre, and by the World Bank;
- Information from the Central Election Commission of Georgia;
- Information from the National Bank of Georgia;
- Information from the Ministry of Economy and Sustainable Development of Georgia; and
- Information from the Department of Tourism and Resorts of Georgia.

Research was conducted following the qualitative method, and involved questionnaires and in-depth interviews. In all 10 people were interviewed; 8 of them managed community associations abroad, and the remaining 2 were heads of department at the State Ministry for Diaspora Issues.

P R O B L E M   D E S C R I P T I O N

For smaller countries, the active participation of every citizen or member of the diaspora in the country's activities is vitally important. ("Member" can refer to local citizens or to members of the diaspora.) Geography, however, can complicate relations with the diaspora, as distance influences and defines the specificity and level of difficulty of such relations. Special, refined methods and sources of communication are required; any strategy or policy can be implemented with the help of an adapted system of communication.

Relations between Georgia and its diaspora are defined by many factors – political, economic, social and cultural – but one irreplaceable factor is patriotism.

A diaspora always stays in touch with its homeland – celebrating national holidays and preserving language and culture – but in some cases there is a tendency to quickly assimilate and to cut ties with the homeland. Equally, however, the re-integration of members of the diaspora in Georgia is a difficult process which remains unfeasible for most people. In case of crises or other problems in his or her

host country a citizen can be forced to return home, but, following his or her return, this citizen will, as a rule, face many obstacles such as unemployment, social alienation, language barriers and differences between value systems.

Research indicates that relations between Georgia and the Georgian diaspora are neither intensive nor active, and that dealing with a diaspora requires the definition of policies and a strategy for relations.¹⁶ Members of the diaspora underlined the fact that no Georgian community abroad should sever its relations with Georgia. Discrimination between Georgian citizens is inadmissible, whatever it may be based upon, but, on the other hand, it is important to encourage these citizens to take part in community life, so that no other country can win them over to the detriment of Georgia.

The potential cost of these measures would be insignificant compared to the potential results of co-operation. Such co-operation would cast Georgia in a more favourable light in the eyes of others – in terms of ideology, economic resources and morale – and could achieve greater results than all the efforts of official representatives put together.

Co-operation and relations should not, however, serve the interests of private individuals, for this would harm the common good and hamper relations.

In order to understand relations between Georgia and the Georgian diaspora, some of the aspects of these relations must be defined.

The political participation of members of the diaspora

To be a citizen implies taking part in political processes. This paper defines two important ways in which the diaspora can participate in such processes: voting¹⁷, and protest actions.

---

¹⁶ The office of the State Minister for Diaspora Issues of Georgia is preparing such a strategy.

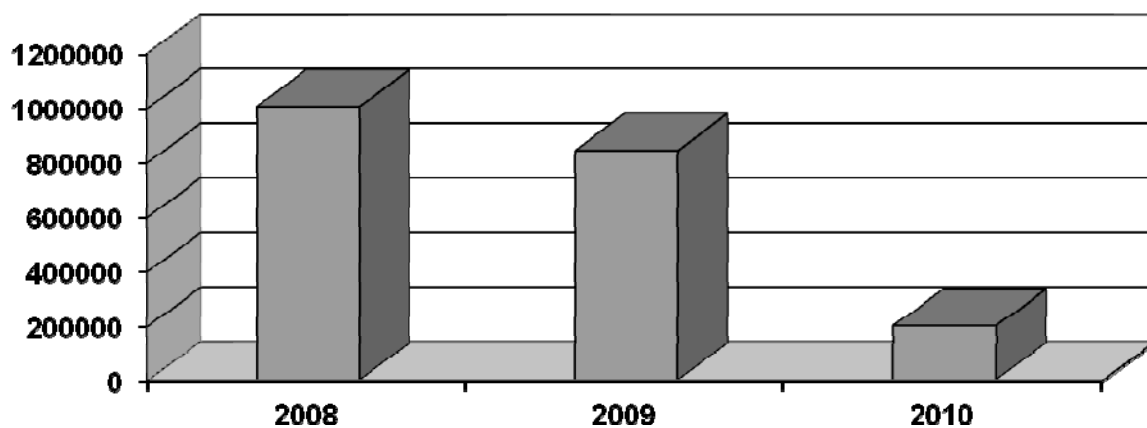
¹⁷ Letter No. 11-2539 was sent to the Central Election Commission of Georgia on 14 May 2010, but no answer has been received, and use of this letter in this paper was therefore deemed unreasonable.

In 2008, the Georgian diasporas in Ukraine and in the Baltic countries protested against Russian aggression for a month, and then kept in touch with the media in order to spread objective and truthful information. It was impossible to organize large-scale protest actions in Belarus and Kazakhstan because of these countries' different political situations and their close relations with Russia, but Georgian community associations in Belarus actively co-operated with the media and gave them objective information.

Remittances

Remittances are vitally important for Georgia's economy, and provide income for every 10th person in the country¹⁸. The following is a graph of remittances between 2008 and 2010:

Graph 1. Money orders for 2008-2010 (USD).

The value of remittances from Ukraine is second only to that of remittances from Russia. The value of remittances from Kazakhstan is in the top ten, and that of those from Belarus is in the first twenty five. The value of remittances from the Baltic countries is lower down in the list¹⁹. It should not be forgotten that, according to experts, money orders represent only a third of the total money the Georgian diaspora sends to Georgia.

---

¹⁸ *Results of the assessment of the bank sector*, International Organization for Migration, Tbilisi, 2009, page 5.

¹⁹ *Money orders by month between 2008 and 2010*. Statistics from the National Bank of Georgia.

These statistics show that the Georgian diasporas in these countries play an active role in Georgia's political and economic development.

Media resources

There is not a single Georgian-language newspaper or television programme in Estonia, Lithuania, Latvia, Belarus or Kazakhstan. The only source of information is local newspapers published in their state languages. The Georgian newspaper Sakartvelo ("Georgia") is published in Ukraine, and a half-hour Georgian-language television programme called Naslednii Kolkhida was broadcast on the city of Sumi's regional TV channel once a week until January 2009.

Georgian community association web sites exist only in Latvia and in Ukraine. There are two other web sites – one in Estonia and one in Ukraine – but the information they provide needs to be updated.

Existing resources for state-diaspora relations

The state can maintain relations with the diaspora in many different ways. Different types of relations are used with different frequency.

- Visits of the State Minister in the host countries;
- Visits of members of the diaspora to the office of the State Minister;
- Relations between employees of the office of the State Minister for Diaspora Issues of Georgia and the management of diaspora organizations;
- Web portals such as "diaspora.gov.ge";
- Web forums such as "diaspora.ge";
- Cultural events;
- Programmes;
- Providing Sunday schools with books; and
- Providing musical partitions.

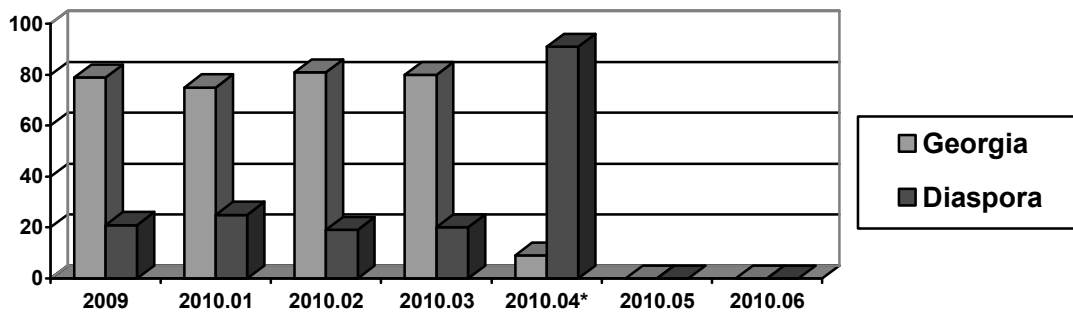
Meetings and visits

Two large-scale meetings with the Georgian diaspora were held in Tbilisi in May 2010. Businessmen from the Georgian diasporas of different countries took part in the first meeting, but only one of them came from Ukraine. The second meeting took place on Diaspora Day, and about 80 members from 23 Georgian diasporas took part; of these, only 3 were from Ukraine, Belarus and Kazakhstan, and none were from the Baltic countries. Before 2010, one or two large-scale events were organized in Tbilisi every year for people from the above-mentioned countries, and 13 smaller meetings were held in 2009, but the Minister for Diaspora Issues never went on any official visits to these countries. Since the beginning of 2010, 3 meetings have been held at the office of the Minister, and the Minister has been on an official visit to Ukraine.

Web sites

The web site "diaspora.gov.ge" is the only centralized governmental internet resource dedicated to and directed towards the Georgian diaspora which provides the latter and the country with relevant information. The main point of a "diaspora policy" is to support and develop relations between a country and its diaspora. Two types of information can be exchanged: a) information about the homeland for the diaspora and b) information about the diaspora for the homeland. But information exchange can be balanced as well: According to information given by the office of the State Minister for Diaspora Issues, the main goal of the official web site is to spread information in both directions equally and to be the diaspora's main source of information. Based upon a monthly traffic analysis, most of the site's visitors come from Georgia and from other countries such as Russia, the United States of America, Germany, France, Turkey, Poland, Ukraine, Greece, Spain, the Czech Republic and Armenia.

Graph 2. Proportion of visitors from Georgia (pink) and from abroad (purple) on the website of the Ministry for Diaspora Issues of Georgia, 2009-2010.

* 2010.04 – 35 visitors in total

Traffic from the second half of April 2010 through June and July is insignificant, and these results cast doubt upon the monitoring process as the number of visitors is approximately nil (35 visitors in April and only 2 in May and June). These results were therefore not considered in this policy paper, and the office of the Minister has also not given them any heed.

In order to evaluate the web site's level of efficiency, the information and the services it provides were compared with similar web sites in other countries. The pages of independent ministries as well as those of departments in these ministries were chosen for comparison.

Ministries:

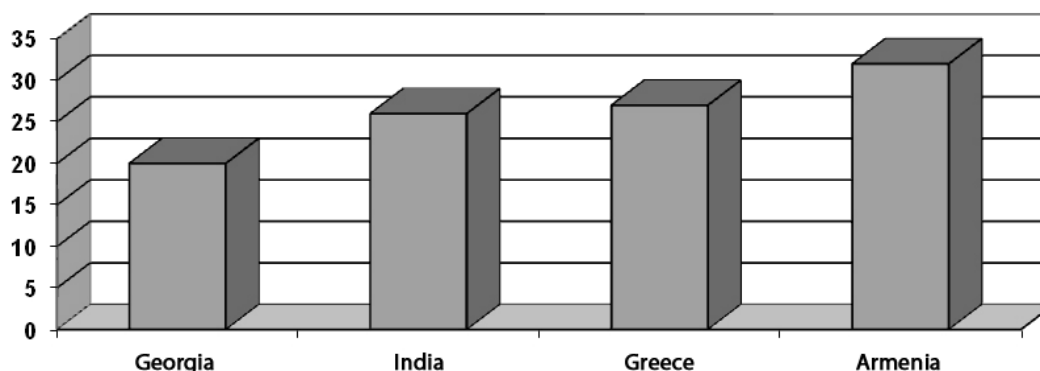
Armenia ("mindiaspora.am"), India ("moia.gov.in").

Departments:

Greece ("www.ggae.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=1&clang=1").

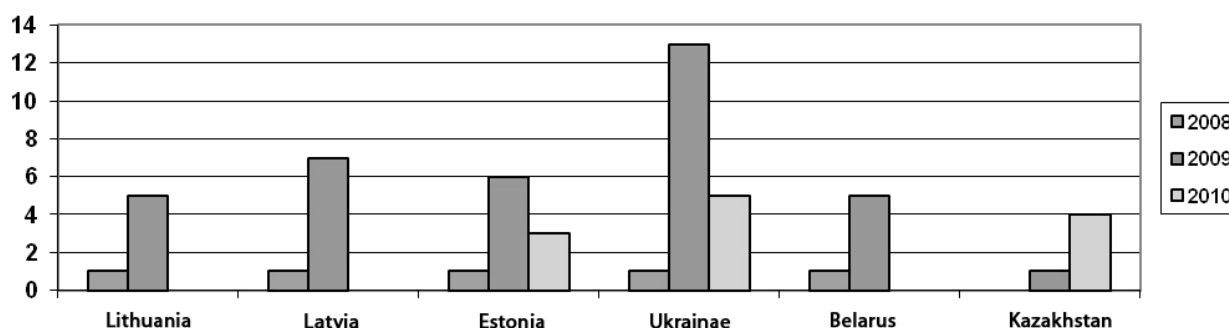
Web sites were evaluated according to 39 different parameters (see annex). Each parameter was given a score, which produced the following graph:

Graph 3. Comparative analysis (scores) of web sites of state offices for diaspora issues of Georgia, India, Greece and Armenia.

The degree to which the web site of the State Minister for Diaspora Issues of Georgia actively covers the activities of Georgian diasporas in Lithuania, Latvia, Estonia, Ukraine, Belarus and Kazakhstan and its relations with these countries was also evaluated. The results of this exercise are very poor:

Graph 4. Intensity (scores) of information coverage on the portal of the office of the State Minister for Diaspora Issues of Georgia, 2008-2010.

Online forums

On the forum of "diaspora.ge", the sections for Georgians living in Belarus and in the Baltic countries are empty. A search for "Georgian diaspora in Ukraine" revealed only 3 topics and 6 responses, and there is no section at all on Georgians living in Kazakhstan.

Such poor results hardly pave the way for the development of future bilateral relations. A more active contact with the Georgian diasporas of different countries

and a more intensive coverage of their activities are very important for such sensitive communities, which may be offended or even estranged by such indifferent treatment.

POSSIBLE SOLUTIONS (ALTERNATIVES)

The following alternatives were selected as being likely to improve relations between Georgia and its diaspora:

1. The improvement of virtual resources and of services offered to the diaspora;
2. The organization of events for strengthening the sense of identity and unity; and
3. The development of touristic relations.

The improvement of virtual resources and services offered to the diaspora

- The web site of the office of the State Minister for Diaspora Issues was designed with modern technologies and security issues in mind. With the help of the office of the Minister new services could be offered to the diaspora through this web site: a citizen of Georgia, for example, who already works and lives abroad or would like to move to a different country in order to do so, would register him or herself on this web site and would publish his or her planned route. The office itself would provide this citizen with useful and necessary information regarding living conditions and the rights of foreign citizens in this country. Relevant departments would publish their conclusions and information on the web site, and citizens (using individual accounts and passwords) would become acquainted with these. This service would not require additional financial resources, and the office of the State Minister for Diaspora Issues could combine this service with other functions.

Expected result: The level of confidence in government would increase, and well-informed citizens would feel more protected and would be able to make informed decisions. A well-organized diaspora can be useful for the state,

because in difficult situations it requires less political and economic effort and helps to improve the state's image.

- The web site of the office of the State Minister for Diaspora Issues has a resource which allows Georgian community associations abroad to register and create their own web sites within the "diaspora.gov.ge" domain. After creating such a web site, these community associations are able to manage its content and use its administrative panel, to publish information about the association's activities, and to publish news and photographs. The only expense this requires is the cost of a local internet connection. After registration, the user receives instructions for using the administrative panel in two languages (English and Georgian). In order to establish this service, the main administrator of the "diaspora.gov.ge" web site could provide distance training. This service is passive nowadays. The administrator could offer individual training and make recommendations regarding usage of the administrative panel. Web sites and their content should be updated once or twice a week, but members of the diaspora are unfortunately too busy. A competition for "best web site of the year" should be created to stimulate interest, and the winner should be awarded a prize on Diaspora Day.

Expected result: The Georgian diaspora would have a new web site for as little money as possible, its activities would be publicized, and the exchange of information would be active and intensive. This resource would help popularize Georgian culture, spread information about the country, and help develop tourism.

- The main point of these relations is to preserve the use of the Georgian language. The web site makes available Georgian language materials in five languages e.g. Turkish, Azerbaijani, Iranian, Armenian and Ossetian. In the Georgian diasporas of the former Soviet Union, demand for Russian-language "teach-yourself-Georgian" textbooks is high, and Russian-language correspondence courses for learning Georgian are also required.

On the right hand side of the web site, there is a module called "your school", which requires appropriate content. Using this service properly would simplify the process of teaching Georgian. Initially, it would be possible to

purchase an electronic version of this book and to obtain permission to publish it on the web site. The price of this book is 3,500 GEL.

Expected result: For most of the Georgian diaspora it will become possible to learn or study Georgian. It is important to maintain a Georgian-speaking diaspora in the countries of the former Soviet Union. This service would improve relations, and in case members of the diaspora return to Georgia they would not have any difficulty with the language.

Measures to strengthen the sense of identity and unity

- "Global Georgian" – a strategic centre for the Georgian diaspora²⁰. About 50% of this organization would consist of Georgians occupying leading positions in different countries, and the other half would be made up by heads of Georgian community associations, artists, scientists and other professionals. The main goal of this organization would be to offer direct contact with the government, to provide recommendations, and to create and maintain relations with Georgian companies in order to help Georgian business to become global. Members would meet according to regulations. Donations would provide the financial resources for founding and running "Global Georgian", and the budget for annual meetings should be 1 million GEL.

Expected result: The Georgian diaspora offers the Georgian state the possibility to establish new kinds of economic relations, to attract investment, and the possibility for Georgian specialists to complete internships in leading companies abroad. Their innovative management could benefit Georgia as well as the Georgian diaspora.

- According to Order No. 127 of the President of Georgia dated 22 February 2007, 2007 was named "Year of the Diaspora" and the 27th of May has become "Diaspora Day". Since this Order was published, members of the Georgian diaspora come to Georgia every year to take part in Diaspora Day

---

²⁰ The following countries have experience in managing these kinds of organizations: Scotland ("Global Scot"), Armenia ("Global Armenian"), and Australia ("Advance-Global Australians").

celebrations. An awards ceremony for members of the diaspora takes place on that day; this ceremony aims to recognize and praise the work of Georgians living abroad. Also, as previously mentioned, the winner of the "best diaspora web site" would be chosen on the same day. The budget of this event would be approximately 150,000-200,000 GEL, and roughly 150-200 people would be invited.

Expected result: The Georgian diaspora would maintain close relations with the country and would feel part of it. This would help strengthen the organization of the state itself, and would also encourage members of the Georgian diaspora to take part in and co-operate with the building-up of the state.

- In addition to "Diaspora Day" (27 May) another event should be organized to take place in rotation in the Georgian diasporas' host countries. The State Minister for Diaspora Issues of Georgia should be invited to this event, along with Georgian ambassadors and heads of Georgian community associations from different countries (to be chosen according to geopolitical considerations). This would be a one-day meeting. If "Diaspora Day" will be organized by the office of the Minister, the events planned in the host countries could be self-financed and their organization would only require approximately 15,000 GEL or the equivalent amount in local currency.

Expected result: These events would strengthen Georgian diasporas and their contacts with each other, would help solve problems, and would also encourage the popularization of Georgian diasporas and their activities in their host countries. These events would also give people the possibility to meet more local members of the Georgian diaspora than they could meet at events held in Georgia.

The development of touristic relations

The state could emphasize the development of economic relations. This would initially offer better value for money, because members of the diaspora active in large-scale business make up a small part of the diaspora as a whole. Most of the

diaspora, however, is made up of migrants who left Georgia in order to improve their living conditions. Rough attitudes will worsen relations with the diaspora.

The results of research conducted on countries seeking to develop economic relations show that the main point of these relations is ensuring that "culture not be a secondary initiative but the main point of common strategic packages"²¹. A strategy should be equally focused on cultural and economic issues²². Economic relations between Georgia and its diaspora directed towards bilateral efficiency would help to develop and strengthen both Georgia and its diaspora. The diaspora can create new markets for exports and attract investments. The Georgian diaspora in Belarus was very much interested in increasing wine imports and in building hotels in Georgia and developing tourism.

Research revealed that more affordable internal tourism can be profitable for Georgia and benefit the development of economic relations with its diaspora. In 2007 and 2008, a fifth of all the people who crossed the border were tourists²³.

It would not be proper, however, to promote Georgia as a tourist destination for the Georgian diaspora, as members of the latter should feel at home in their country, and not like guests. According to our survey, members of the diaspora do not wish to use Georgia's tourism infrastructure. It would be more interesting and more efficient to encourage and help Georgian diasporas to popularize Georgia in their host countries in order to attract more visitors.

For such activities it would be necessary to co-operate with the office of the State Minister for Diaspora Issues, with the Department of Tourism and Resorts of Georgia and with the Ministry of Foreign Affairs. Small presentations ("offers") should be prepared and should be illustrated with photographs and videos which demonstrate Georgia's potential for tourism. Events to promote internal tourism could be held on the same days as the holidays which the diaspora celebrates several times a year and during exhibitions and other events in which they take

---

²¹ Boyle M., & Kitchin R., *Towards an Irish diaspora strategy: A position paper*, National University of Ireland, 2009, page 4.

²² Boyle M., & Kitchin R., *The Scottish diaspora and diaspora strategy: Insights and lessons from Ireland*, the Department of Geography and the National Institute for Regional and Spatial Analysis of the National University of Ireland & the Scottish Government, 2009, page 7.

²³ Department of Tourism and Resorts of Georgia.

part. By following this approach, additional expenses could be avoided. Information to be presented should be prepared according to touristic seasons. The work of Georgian photographers could also be popularized. The total budget for preparing such information would be 780 GEL.

This information would be prepared in co-operation with the office of the Minister for Diaspora Issues and the Department of Tourism and Resorts. The office of the Minister would also manage relations with the diaspora. Photographic and cinematographic information could be sent via the diplomatic bags of the Ministry of Foreign Affairs.

Expected result: This event would help to tighten, strengthen and intensify relations with the diaspora. More people would become acquainted with Georgian culture, and tourist numbers and economic efficiency would increase as a result.

Table of the policy alternatives' expected results

Main goal:	Assessment criteria	Improvement of virtual resources and services offered to the diaspora	Measures to strengthen the sense of identity and unity	Development of touristic relations
Improving the efficiency of relations	Cost (GEL)	3,500	15,000-200,000	2,224
	Preparation required (weeks)	2-8	4-12	4
	Efficiency (score) ²⁴	5	5	4
	Political feasibility (score)	++	+++	+++
	Institutional capacity (score)	+++	++	++

²⁴ The scores given in this table are based upon the author's evaluations.

RECOMMENDATIONS

The measures and events aimed at improving relations between Georgia and the Georgian diaspora presented in this policy paper would not prejudice each other, and their implementation would take some time. Based upon the table of these policy alternatives' predicted results and considering necessary expenses, the time required and the diasporas' specificities, improving virtual resources and services offered to the diaspora would constitute the best policy alternative.

Within the framework of this measure it would be possible to accelerate the integration of Georgia and its diaspora and to aid the formation of a strong system of communication between the two.

The implementation of this policy alternative would require the following measures:

- The activation of a registration service for individuals and the creation of an intranet which only registered users could access in order to receive all the necessary information;
- The activation of a registration service for legal entities who would be provided with necessary information about the diaspora; the organization of a correspondence course ("e-learning") for the users of the newly-created web site; designating a winner for a "best diaspora web site of the year" competition to be held annually on "Diaspora Day"; and
- The purchase of an electronic version of a Russian-language "teach-yourself-Georgian" course to be published on the web site for Russian speakers.

CONCLUSION

The improvement of relations with the diaspora cannot be done in a hasty and haphazard way – it requires constant attention and active relations. The Georgian government should realize the significant role the diaspora can play in the development of Georgia and the importance of a strong and well-organized diaspora in general. The government should therefore become acquainted with the

ethnopsychology of their own nation and value the diaspora's potential as a resource of manpower for political, economic and cultural well-being. The measures and events presented in this policy paper would hopefully be very effective and would spread beyond the Georgian communities of Lithuania, Latvia, Estonia, Ukraine, Belarus and Kazakhstan to other countries. However, without the proper definition of a diaspora strategy which takes into account the diaspora's national, social, cultural, economic and political specificities, measures taken by the government will not be very effective. The Georgian diaspora itself should also be willing to co-operate with Georgia and not remain as a separate community. Common goals can only be achieved through common efforts, and close and effective relations are the guarantors of efficient co-operation.

BIBLIOGRAPHY

1. ახალი გზებისა და საშუალებების გამოცდა რეგიონების ღარიბი მოსახლეობის მიერ ფულადი გზავნილების ეფექტურად გამოყენების ხელშეწყობის მიზნით. საბანკო სექტორის შეფასების ანგარიში. 2008 წლის სექტემბერი – 2009 წლის იანვარი, თბილისი, 2009
2. დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის მასალები
3. მიგრაცია №3, გამომცემლობა «უნივერსალი», თბილისი, 2009
4. მიგრაცია №2, გამომცემლობა «უნივერსალი», თბილისი, 2008
5. მიგრაცია №1, გამომცემლობა «უნივერსალი», თბილისი, 2007
6. მიგრაციული პროცესები თანამედროვე გლობალიზებად მსოფლიოში, მიგრაციის კვლევის ცენტრი, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2005
7. ჭელიძე ნ., შრომითი ემიგრაცია პოსტსაბჭოთა საქართველოდან, თბილისი, 2006
8. საქართველოს ეკონომიკის განვითარების სამინისტროს მასალები
9. საქართველოს ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის მასალები
10. საქართველოს სტატისტიკის დეპარტამენტის მასალები
11. შრომითი მიგრაცია საქართველოდან. მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია და ეკონომიკური განათლების ასოციაცია, თბილისი, 2003
12. Boyle M. Kitchin R. *Towards an Irish diaspora strategy: A position paper*, National University of Ireland, 2009
13. Boyle M. Kitchin R. *The Scottish diaspora and diaspora strategy: Insights and lessons from Ireland*, the Department of Geography and the National Institute for Regional and Spatial Analysis of the National University of Ireland & Scottish Government Social Research, 2009
14. *Migration and remittances - Eastern Europe and the former Soviet Union*, the International Bank for Reconstruction and Development & the World Bank, 2006
15. *Migration in Georgia: A country profile*, International Organization for Migration, 2008
16. *The return and re-integration of migrants to the South Caucasus: An exploratory study*, International Organization for Migration, 2002

ANNEX

Parameters for a comparative analysis of web sites based upon their informational content

1. Main goal of the Ministry;
2. General information about the Ministry;
3. Information about the Minister and his deputies;
4. Structure of the Ministry and contact details;
5. Sections by region;
6. Annual report of the Ministry;
7. Ministerial speeches;
8. Action plan of the Ministry;
9. Information about the Ministry's budget and other financial figures;
10. Visits;
11. Press releases;
12. Speeches;
13. Future (planned) events;
14. Live broadcasting;
15. Receiving requested information from the Ministry;
16. Information about the home country;
17. Searchable database of information on the diaspora;
18. Searchable database of newspapers and magazines;
19. Searchable database of churches;
20. Search by calendar;
21. Searchable database of Sunday schools;
22. Important diaspora-related events;
23. Research on diaspora-related issues;
24. The existence of programmes (repatriation, cultural, informational, educational, &c.);
25. Conferences;
26. Publications;
27. Multilingual online magazines ("digazines");
28. Photo and video galleries;
29. Internal search on the web site;
30. Subscription to a newsletter;
31. Forum;
32. Open links;
33. Language study aids;
34. A dictionary;
35. Youth activities;
36. Legal acts;
37. Useful links;
38. Contact; and
39. A "frequently-asked questions" section.